

Блінов О.А. Особливості проявів стресових станів у військовослужбовців, які приймали участь в збройних конфліктах / Сучасний стан розвитку екстремальної та кризової психології: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Х. : НУЦЗУ, 2017. – С. 28-29.

УДК 159.944.4-057.36(045)

*Блінов О.А.,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних технологій
Національного авіаційного університету
Науковий кореспондент лабораторії
психології навчання імені І. О. Синиці
Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ СТРЕСОВИХ СТАНІВ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ ПРИЙМАЛИ УЧАСТЬ В ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

Анотація. У статті розглянуто результати анкетування військовослужбовців, які приймали участь в бойових діях в Афганістані та АТО. Для встановлення особливостей прояву психологічного стресу розроблені три авторські анкети, опитувальник бойового стресу Блінова О.А. (ОБСБ), в яких розглядаються питання психологічних наслідків діяльності в бойових умовах.

В анкетах пропонується відповісти на питання, які розкривають біографічні характеристики особистості (рік народження, освіти, спрямованість цивільної професії, сімейний стан, термін часу участі в АТО та ін.); наявність поранень і контузій, психологічних проблем, які були у них під час бойової діяльності, а також з'явилися після ротації; яку вони отримали психологічну допомогу і хто її надав.

Проведено оцінку думки респондентів з приводу дотримання виконання керівниками законів про юридичний захист прав військовослужбовців, рівня соціального, фінансового, медичного забезпечення, а також діяльності волонтерів. Наведено результати оцінки рівня бойового стресу і наявності ознак посттравматичних стресових розладів у військовослужбовців.

Ключові слова. Анкети, військовослужбовці, мотивація, стресові стани, емоційні переживання.

**Features of manifestations of stress conditions among military personnel,
who took part in armed conflicts**

Annotation. The article examines the results of the questioning of servicemen who took part in hostilities in Afghanistan and the ATU. To establish the peculiarities of the manifestation of psychological stress, three author's questionnaires have been developed and tested, which address the psychological consequences of activities in combat conditions.

Questionnaires are asked to answer questions that reveal the biographical characteristics of the person (year of birth, education, orientation of the civil profession, etc.). The presence of wounds and contusions, psychological problems that they had during the fighting, and also appeared after the rotation. What they received psychological help and who provided it.

An assessment of the respondents' opinion on the observance of the implementation by the heads of laws on the legal protection of the rights of servicemen, the level of social, financial security, and the activities of volunteers was conducted. The results of the assessment of the level of combat stress and the presence of signs of post-traumatic stress disorders among military personnel are given.

Keywords. Questionnaires, servicemen, motivation, stressful conditions, emotional experiences.

Для встановлення особливостей проявів стресових станів нами було проведено опитування 34 фахівців виховної роботи за допомогою трьох авторських анкет, а також опитувальника бойового стресу Блінова О.А. (ОБСБ). Обстеження здійснювалося під час навчання військовослужбовців на курсах підвищення кваліфікації.

З 34 опитаних фахівців військовослужбовців чоловічої статі було 29 осіб. Їх середній вік складав 32 роки (1978-1993 років народження). Жіночої статі було 5 військовослужбовців, середній вік складав у них – 33 роки (1979-1989 років народження).

Повну вищу освіту мають 85,18% респондентів. З них мають юридичну освіту 33,33% військових, педагогічну – 14,81%, психологічну – 11,12% осіб, інженерів – 11,12%, викладачів – 7,40%, інженерів – 11,12%, економічну – 7,40%, музичну – 3,70%.

За сімейним станом маємо наступні результати: одружених чоловіків 53,84% (жінок – 3,85%), неодружених чоловіків – 23,07% (жінок – 3,85%), розлучених чоловіків – 3,85% (жінок – 11,54%).

Приймали участь в АТО: до 3 міс. – 11,54%, до 6 міс. – 42,31%, до 12 міс. – 30,77%, до 18 міс. – 11,54%, до 24 міс – 0%, більш ніж 24 міс. – 3,84%. Мають поранення 14,81% опитаних, контузії у 22,22% військовослужбовців.

На запитання: «Які психологічні проблеми були у Вас під час війни?» відповіли, що «Проблем не було» – 60,71% опитаних; «Боявся, постійна напруга, страх, роздратованість» – 10,71%; «Невдало виконував свою роботу» – 3,57%; «Стреси під час надання медичної допомоги» – 3,57%; «Розлука з сім'єю, рідкі побачення з родиною» – 7,14%; «Недостатньо спілкування» – 3,57%; «Сум, переживання» – 3,57%; «Страх полону, втратити кінцівку» – 3,57%; «Невідомість» – 3,57%; «Постійне знаходження в одному місці без виїздів» – 3,57%.

Вирішував проблеми кожен військовий по своєму, а саме: «ніяк не вирішував» відповіли 57,14% респондентів; «спілкувався по телефону» – 10,71%; «відпочивав, сон» – 7,14%; «здійснював саморегуляцію» – 3,57%; «опанував себе» – 3,57%; «не було необхідності» – 3,57%; «намагався не думати» – 3,57%; «працював» – 3,57%; «адаптувався з часом» – 3,57%.

Було запропоновано оцінити військовослужбовцям за 10-ти бальною шкалою рівень виконання законів по захисту їх прав, задоволеності державним соціальним, фінансовим, медичним забезпеченням, а також задоволеності діяльністю волонтерів. Отримані наступні результати (напівжирним шрифтом виділені максимальні значення відповідей (у %) на запитання анкети):

Запитання	Бали (у %)										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чи задоволені Ви виконанням законів по захисту прав військовослужбовців	7,40	7,40	11,11	25,92	14,81	14,81	3,70	11,11	3,70	-	-
Оцініть будь ласка Ваш рівень задоволеності державним соціальним забезпеченням	-	3,70	11,11	14,81	22,22	18,51	7,40	14,81	-	3,70	3,70
Оцініть будь ласка, Ваш рівень	-	-	-	7,40	11,11	25,92	14,81	22,22	7,40	3,70	3,70

задоволеності фінансовим забезпеченням											
Чи задоволені Ви рівнем медичного забезпечення	3,70	-	3,70	11,11	25,92	11,11	7,40	7,40	7,40	3,70	3,70
Оцініть будь ласка, Ваш рівень задоволеності діяльністю волонтерів	3,70	-	-	-	3,70	7,40	3,70	14,81	25,92	7,40	18,51

За допомогою опитувальника бойового стресу Блінова О.А. (ОБСБ) було встановлено, що низький рівень бойового стресу має 58,82% респондентів. Середній рівень має 41,18% опитаних військовослужбовців. Високого рівня бойового стресу не встановлено у зв'язку з високим рівнем психологічних ресурсів респондентів.

Таким чином, встановлено, що бойовий стрес чинить значний вплив на психічну та інші сфери життєдіяльності військовослужбовців, що вимагає організації роботи з різнобічними проявами стресових станів.

Перелік використаних джерел:

1. Блінов О. А. Психологія бойової психічної травми : монографія / О. А. Блінов. – К. : Талком, 2016. – 246 с.

Транслітераційний список використаних джерел:

1. Blinov O. A. Psihologija bojovoї psihichnoї travmi : monografija / O. A. Blinov. – K. : Talkom, 2016. – 246 s.